

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

УДК 378.016:811.111

ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Н.А. Глуховська⁶

асистент кафедри англійської мови для технічних та
агробіологічних спеціальностей,
Національний університет біоресурсів і природокористування
e-mail: natalya-glukhovskaya@yandex.ua

РОЛЬ ИКТ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ РУКОВОДИТЕЛЕЙ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Н.А. Глуховская

асистент кафедры английского языка для технических и
агробиологических специальностей,
Национальный университет биоресурсов и природопользования

ICT ROLE IN VOCATIONAL TRAINING OF FUTURE EDUCATIONAL INSTITUTIONS' PRINCIPALS

Nataliya Hlukhovska

assistant of the Department of English for Technical and Agrobiological Specialties,
National University of life and environmental Sciences

У статті досліджено вплив інформаційно-комунікаційних технологій на формування готовності майбутніх керівників навчальних закладів до рефлексивного управління.

Ключові слова: професійна підготовка, інформаційно-комунікаційні технології, управління навчальних закладів.

В статье проведено исследование влияния информационно-коммуникационных технологий на формирование готовности будущих руководителей учебных заведений к рефлексивному управлению.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, информационно-коммуникационные технологии, руководители учебных заведений.

The article presents the research of information and communication technologies influence on formation of readiness of future educational institutions' principals for reflexive management.

Keywords: vocational training, information and communication technologies, principals of educational institutions.

Впровадження в діяльність навчального закладу інформаційних технологій на сьогодні є пріоритетним напрямком реалізації державної освітньої політики. У рамках виконання Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», освітня галузь почала активно модернізувати процес професійної підготовки фахівців різних спеціальностей, впроваджуючи інформаційні і комунікаційні технології та засоби навчання.

На сьогоднішній день неможливо уявити навчальний процес у вищій школі без використання інформаційних технологій і засобів навчання. Саме сучасні інформаційні технології зробили можливим доступ кожного фахівця до величезної кількості різних видів інформації. Для того, щоб

⁶ © Глуховська Наталія Анатоліївна, 2015

Ліцензується на умовах Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0)

доступ до інформаційно-комп'ютерних ресурсів перетворився на володіння ними, студенти повинні отримати такі знання, вміння і навички з інформаційних технологій, які б стали гарантом найповнішої реалізації здібностей особистості та професійно-значущих якостей, підготовки майбутнього фахівця до життєдіяльності у відкритому інформаційному суспільстві [1].

Дослідник О.Є. Кравчина стверджує, що застосування інформаційних технологій у системі управління освітою є особливо необхідним, оскільки саме управлінські рішення спроможні змінити всю систему в цілому, а від їхньої коректної форми та своєчасності залежить ефективність системи освіти. Одним із методів удосконалення системи управління освітою є впровадження новітніх інформаційних систем. Це дозволяє оптимізувати процес обміну інформацією, зменшити обсяг роботи адміністратора системи освіти та дозволяє йому приймати ефективні управлінські рішення [6].

Управлінець навчального закладу, як ніхто інший, повинен володіти інформаційно-комунікаційними технологіями та бути обізнаним у сучасних новітніх інформаційних розробках, які стосуються управління навчальним закладом та інформатизації освіти загалом.

Проблемі використання інформаційних технологій в освіті присвячені праці В.Ю. Бикова, М.І. Жалдака, С.А. Ракова, В.М. Кухаренко, А.М. Гуржія, Ю.О. Жука та ін. Дослідник О.Є. Кравчина розглядає проблему інформатизації організаційно-управлінської діяльності в загальноосвітній школі. В.В. Дивак досліджує інформаційно-комунікаційні технології в професійній діяльності директора школи. Дослідження науковців Н.В. Морзе та О.Г. Глазунової присвячені розробці моделі ефективного використання інформаційно-комунікаційних і дистанційних технологій навчання у вищому навчальному закладі. Н.А. Зінчук досліджує інформаційно-аналітичну компетентність менеджера – значення у професійній управлінській діяльності та передумови формування у ВНЗ.

У наукових роботах Є.С. Березняка, Л.В. Васильченко, Т.Б. Волобуєвої, В.Г. Гамаюнова, В.В. Григораша, Л.І. Даниленко, Н.М. Островерхової, О.І. Мармази, Л.М. Калініної, В.В. Крижка, М.П. Лещенко, В.С. Пікельної, В.Д. Федорова, Г.В. Єльнікової, Є.М. Хрикова висвітлено проблеми управління навчальними закладами та розкриваються різні аспекти питання професійної підготовки керівних кадрів освіти.

Проте питання використання інформаційних технологій для формування готовності управлінців навчальних закладів до рефлексивного управління на сьогодні розроблене недостатньо, тому має значну актуальність.

Метою статті є дослідження впливу інформаційно-комунікаційних технологій на формування готовності управлінців навчальних закладів до рефлексивного управління.

Видається слушною думка О.Є. Кравчини про те, що впровадження в освіту ІКТ сприяє підвищенню її якості, а також удосконаленню організації освітнього закладу та управління ним [6].

Аналіз наукової літератури та Інтернет-ресурсів зумовив формування таких положень: існування значного масиву досліджень із використання інформаційних технологій під час навчального процесу у вищій школі; використання електронних підручників полегшує виконання завдань, які отримують студенти для самостійного опрацювання. Дійсно, за допомогою інформаційних технологій практично реалізуються методологічні і теоретичні основи формування готовності до професійної діяльності фахівців різних галузей.

О.Б. Лагутенко та С.М. Яшанов зазначають, що студенти ВНЗ мають змогу використовувати широкий спектр засобів комунікацій обробки і збереження інформації: персональні комп'ютери, Інтернет, кабельне і супутникове телебачення, мобільний зв'язок тощо. Отже, традиційне навчання зазнає змін на всіх стадіях навчального процесу: підготовка курсів, проведення занять, виконання домашніх завдань, підготовка дипломних та магістерських робіт [7].

За допомогою використання електронних засобів стає можливим продемонструвати процеси або конкретні проблемні ситуації, які виникають у професійній діяльності управлінця навчального закладу і за якими неможливо спостерігати протягом одного навчального заняття або які несуть небезпеку для здоров'я та життя людини. Саме тут на допомогу приходять інформаційно-комунікаційні технології, які позбавляють нас цієї небезпеки та дають змогу студентам глибше зрозуміти досліджувану проблемну ситуацію.

Професійна компетентність викладача ВНЗ щодо інформаційних технологій складає основну проблему, яка гальмує процес впровадження ІКТ у систему освіти. У цьому процесі можна виділити два визначальні чинники: сформованість інформаційної компетенції викладача ВНЗ у загальному плані; розвиток здатності впроваджувати в навчальний процес ВНЗ інформаційно-комунікаційні технології, тобто бути не тільки користувачем готових програмних продуктів, але більшою мірою виступати творцем, розробником власних навчально-методичних програмних засобів [9].

На першому етапі професійна підготовка управлінця навчального закладу з використанням ІКТ проводиться у ВНЗ, але через відсутність процесу підвищення ІКТ компетентності викладачів ВНЗ використання ІКТ у навчальному процесі ВНЗ зазвичай обмежене. І тому управлінці навчальних закладів, приступаючи до виконання професійних обов'язків, відразу зустрічаються з проблемами, пов'язаними з використанням ІКТ. На сьогодні існують комп'ютерні програми управління навчальними закладами, але їхнє використання в навчальному процесі обмежене у зв'язку з елементарною необізнаністю керівників навчальних закладів. Аналіз навчальних планів професійної підготовки магістрів зі спеціальності «Управління навчальним закладом» показав відсутність дисципліни «Інформаційно-комунікаційні технології в управлінні освітою» у багатьох навчальних закладах. У змісті інших предметів відсутня інформація стосовно використання ІКТ в управлінні навчальним закладом. Тому випускники цих навчальних закладів не готові до ефективного управління з використанням ІКТ, хоча в освітніх установах фактично здійснено процес інформатизації.

Особливої уваги заслуговують розробки творчої групи Єльнікових, які активно запроваджують використання інформаційно-комунікаційних технологій для автоматизації процесу управління навчальним закладом. Постає питання про якість професійної підготовки майбутніх управлінців навчальних закладів до використання інформаційно-комунікаційних технологій у подальшій професійній діяльності. Звичайно, коли фахівець почне виконувати свої професійні обов'язки, то він буде зустрічатися з багатьма проблемами і буде змушений займатися самоосвітою, але, на нашу думку, навчальні заклади, в яких відбувається професійна підготовка майбутніх магістрів різних спеціальностей, повинні надавати студентам «свіжу», а не «застарілу» інформацію з професійно-орієнтованих дисциплін. Доцільно складати навчальні плани таким чином, щоб вони були побудовані не тільки на наукових засадах, але й з урахуванням розвитку та з використанням інформаційно-комунікаційних технологій в управлінні освітою.

Як зазначають науковці Н.В. Морзе., О.Г. Глазунова, використання ІКТ та дистанційних технологій у навчальному процесі вищого навчального закладу поступово вносить зміни в невід'ємні елементи традиційної системи освіти, замінюючи звичайну дошку і крейду на електронну дошку і комп'ютерні навчальні системи, книжкову бібліотеку на електронну, звичайну аудиторію на мультимедійну [8]. Застосування інформаційних технологій у навчальному процесі вищого навчального закладу потребує змін у методиці викладання всіх дисциплін.

Дослідник Н.А. Зінчук наголошує, що перед вищими навчальними закладами, що готують менеджерів до професійної діяльності, постає завдання допомогти студенту – майбутньому фахівцю з управління – успішно оволодіти навичками з інформаційно-аналітичної діяльності, сформувати відповідний тип професійного мислення, розкрити шляхи подальшого вдосконалення своєї інформаційно-управлінської компетентності [4].

Інформаційні технології розвиваються дуже динамічно, так само динамічно має розвиватися і методика їхнього використання в навчальному процесі. До сучасних інформаційно-комунікаційних технологій навчання відносимо Інтернет-технології, мультимедійні програмні засоби, офісне та спеціалізоване програмне забезпечення, електронні посібники та підручники, системи дистанційного навчання (системи комп'ютерного супроводу навчання).

Для формування готовності майбутніх керівників навчальних закладів до рефлексивного управління необхідне створення мотивації (позитивної) до данного виду діяльності. Основні складові мотивації магістрів доцільно розглядати, ґрунтуючись на підходах, розроблених Н.А. Зінчук [4]: ступінь усвідомлення студентами ціннісних сторін рефлексивного управління та особливостей його практичного застосування; значущість ІКТ-компетентності в управлінській діяльності; ставлення

студентів до навчального процесу з використанням ІКТ, результатом якого буде сформованість готовності до рефлексивного управління; бажання удосконалити свою ІКТ-компетентність.

Співзвучним нашому дослідженню є погляди науковця В.В.Дивака, який стверджує, що демократизація освітньої діяльності вимагає адекватних змін і в роботі з підготовки керівних кадрів освіти, а також пошуку і впровадження методик інноваційних технологій для формування нового покоління директорів загальноосвітніх навчальних закладів. Сьогодні керівники навчальних закладів наражаються на певні труднощі в роботі: змінюються або розширюються їхні професійні функції, ускладнюється їхня керівна роль. Саме тому процес усвідомлення цих процесів і адаптації до них вимагає терпіння і часу, підготовки професійного керівника, який є висококваліфікованим фахівцем і в галузі управління навчальним закладом, і в навчально-виховній роботі [2].

Подолання суперечностей між фактичним рівнем професійної компетентності директорів шкіл і необхідними для сучасного управління знаннями і вміннями в умовах інформаційного суспільства можливе шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій ще на етапі професійної підготовки майбутніх керівників.

Використання інформаційних технологій може відбуватися різними способами, відповідно до потреб конкретного типу заняття, рівня володіння різними програмами та наявності сертифікованих програм у системі вищої освіти. Ці потреби можна класифікувати за такими критеріями: використання інформаційних технологій як у фронтальній, так і в груповій роботі; переважно фронтальні форми роботи; використання електронних підручників лише як засобів самонавчання; використання окремих типів файлів (зображення, відео, аудіо, анімації) з електронних засобів навчального призначення, з дистанційних курсів, з певних матеріалів мережі Інтернет; створення власних занять через інтеграцію різних об'єктів в один формат – презентації, web-сторінки, конструктор занять (послуга, що надається в багатьох електронних засобах навчального призначення). Удосконалення персональних комп'ютерів дозволяє достатньо широко використовувати мультимедійні технології, які є сукупністю різних засобів навчання: текстів, графічних зображень, музики, відео і мультиплікації в інтерактивному режимі, тим самим поглиблюючи перспективи вдосконалення навчально-виховного процесу. Вони розширюють можливості навчального середовища як різноманітними програмними засобами, так і методами розвитку креативності студентів.

Отже, зміст проаналізованих наукових джерел, присвячених дослідженню впливу інформаційно-комунікаційних технологій на формування готовності майбутніх керівників вищих навчальних закладів до рефлексивного управління, дає змогу стверджувати, що використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці управлінців вищої школи активно сприятиме формуванню готовності студентів до рефлексивного управління навчальним закладом вищої ланки.

Список використаної літератури

1. Веб-сайт Київського національного лінгвістичного університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.uniling.kiev.ua/Chairs/k_inform_ua.
2. Дивак В. В. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній діяльності директора школи [Електронний ресурс] / В. В. Дивак // Інформаційні технології і засоби навчання – 2007. – № 2. – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em8/emg.html>.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К. : Хрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Зінчук Н. А. Інформаційно-аналітична компетентність менеджера: значення у професійній управлінській діяльності та передумови формування у ВНЗ [Електронний ресурс] / Н. А. Зінчук // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2008. – №3(7). – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em7/emg.html>.
5. Інструментарій менеджера освіти. Сайт творчої групи Єльнікових [Електронний ресурс] / Режим доступу : www.elnik.kiev.ua.
6. Кравчина О. Є. Інформатизація організаційно-управлінської діяльності в загальноосвітній школі [Електронний ресурс] / О. Є. Кравчина // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2008. – №3(7). – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em7/emg.html>.

7. Лагутенко О. Б. Сучасні впровадження програмно-методичного забезпечення у навчальний процес та управління вищим навчальним закладом освіти / О. Б. Лагутенко, С. М. Яшанов // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки : реалії та перспективи. – Випуск 11 : зб. наук. праць ; за ред. П. В. Дмитренка, В. Д. Сиротюка. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – С. 48–53.

8. Морзе Н. В. Моделі ефективного використання інформаційно-комунікаційних та дистанційних технологій навчання у вищому навчальному закладі [Електронний ресурс] / Н. В. Морзе, О. Г. Глазунова // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2008. – №2(6). – Режим доступу: <http://www.ime.edu.ua.net/em6/emg.html>.

9. Науменко О. М. Деякі аспекти підготовки майбутніх учителів до використання засобів ІКТ в навчальній діяльності [Електронний ресурс] / О. М. Науменко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2007. – №3(4). – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>

References

1. Veb-sajt Kyjivskogho nacionaljnogho linghivistychnogho universytetu [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : http://www.uniling.kiev.ua/Chairs/k_inform_ua.

2. Dyvak V. V. Informacijno-komunikacijni tekhnologhiji v profesijnij dijalnosti dyrektora shkoly [Elektronnyj resurs] / V. V. Dyvak // Informacijni tekhnologhiji i zasoby navchannja – 2007. – # 2. – Rezhym dostupu: <http://www.ime.edu-ua.net/em8/emg.html>.

3. Encyklopedija osvity / Akad. ped. nauk Ukrainy; gholovnyj red. V. Gh. Kremenj. – K. : Khrinkom Inter, 2008. – 1040 s.

4. Zinchuk N. A. Informacijno-analitychna kompetentnistj menedzhera: znachennja u profesijnij upravlinsjkij dijalnosti ta peredumovy formuvannja u VNZ [Elektronnyj resurs] / N. A. Zinchuk // Informacijni tekhnologhiji i zasoby navchannja. – 2008. – #3(7). – Rezhym dostupu: <http://www.ime.edu-ua.net/em7/emg.html>.

5. Instrumentarij menedzhera osvity. Sajt tvorchoji ghrupy Jeljnikovkyh [Elektronnyj resurs] / Rezhym dostupu : www.elnik.kiev.ua.

6. Kravchyna O. Je. Informatyzacija orghanizacijno-upravlinsjkoi dijalnosti v zaghaljnoosvitnij shkoli [Elektronnyj resurs] / O. Je. Kravchyna // Informacijni tekhnologhiji i zasoby navchannja. – 2008. – #3(7). – Rezhym dostupu: <http://www.ime.edu-ua.net/em7/emg.html>.

7. Laghutenko O. B. Suchasni vprovadzhenja proghramno-metodychnogho zabezpechennja u navchaljnij proces ta upravlinnja vyshhim navchaljnym zakladom osvity / O. B. Laghutenko, S. M. Jashanov // Naukovyj chasopys NPU imeni M.P. Dragomanova. Serija # 5. Pedagoghichni nauky : realiji ta perspektyvy. – Vypusk 11 : zb. nauk. pracj ; za red. P. V. Dmytrenka, V. D. Syrotjuka. – K. : NPU imeni M. P. Dragomanova, 2008. – S. 48–53.

8. Morze N. V. Modeli efektyvnogho vykorystannja informacijno-komunikacijnykh ta dystancijnykh tekhnologhij navchannja u vyshhomu navchaljnomy zakladi [Elektronnyj resurs] / N. V. Morze, O. Gh. Ghlazunova // Informacijni tekhnologhiji i zasoby navchannja. – 2008. – #2(6). – Rezhym dostupu: <http://www.ime.edu-ua.net/em6/emg.html>.

9. Naumenko O. M. Dejaki aspekty pidghotovyk majbutnikh uchyteliv do vykorystannja zasobiv IKT v navchaljnij dijalnosti [Elektronnyj resurs] / O. M. Naumenko // Informacijni tekhnologhiji i zasoby navchannja. – 2007. – #3(4). – Rezhym dostupu: <http://www.nbu.gov.ua>